

Predstavitev bistvenih sprememb in pripomb udeležencev javne obravnave predloga Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi drugega odstavka 116. člena in četrtega odstavka 132. člena Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 60/19 – uradno prečiščeno besedilo (v nadaljevanju EZ-1)) pripravila Akt o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje (v nadaljevanju akt). Akt, ki se nanaša na regulativno obdobje 2019–2021, je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 46/18, 47/18 - popr., 86/18, 76/19 in 78/19 – popr.

Agencija je ob upoštevanju 409. člena EZ-1 predlog akta objavila na svoji spletni strani in povabila predstavnike zainteresirane javnosti, da podajo pripombe k predlogu splošnega akta. Javna obravnava je tako potekala od 6. maja 2020 do vključno 18. maja 2020. V okviru javne obravnave je agencija prejela pripombe petih predlagateljev – GIZ distribucije EE, Sekcije za vprašanja dobaviteljev električne energije pri Energetski zbornici Slovenije (v nadaljevanju EZS), SODO d.o.o., Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije in Instituta Jožef Stefan - Center za energetska učinkovitost, mag. Stane Merše in dr. Boris Sučić.

Skladno z določbo tretjega odstavka 409. člena EZ-1 enomesečna javna obravnava akta ni bila obvezna, saj so obravnavane spremembe posledica izrednih razmer zaradi razglašene epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) (nadaljevanju epidemija COVID-19) in sprememb zakonodaje. Na spremembo, povezano s stopnjo donosnosti, ne bi bilo mogoče vplivati niti z dvomesečno javno obravnavo, saj je zakonska določba obvezna, ostale spremembe akta pa so manjše in ne vplivajo bistveno na poslovanje podjetij. Zaradi tega so izpolnjeni kriteriji iz 409. člena EZ-1 in posledično agencija ni sprejela pripombe Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije in GIZ distribucije EE o podaljšanju roka javne obravnave oziroma o enomesečni javni obravnavi. Kljub temu pa se je direktorica agencije dva dni pred sprejetjem akta (27. 5. 2020) udeležila seje Ekonomskega socialnega odbora na področju energetike, kjer je predstavila spremembe akta.

V nadaljevanju navajamo najpomembnejše spremembe in dopolnitve določb veljavnega akta po področjih in hkrati povzemamo bistvene pripombe predlagateljev ter stališča agencije do teh pripomb po področjih:

1. Prevrednotovalni poslovni odhodki v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine

Agencija je spremembo, vezano na priznavanje prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine pripravila zaradi spremembe 114. člena EZ-1B. Končnim odjemalcem lahko omrežnino zaračuna sistemski ali distribucijski operater ali tretja oseba, npr. dobavitelj za račun systemskega in distribucijskega operaterja. Tako lahko dobavitelji z enotnim računom zaračunavajo električno energijo in omrežnino ter prispevke. S spremembo 114. člena EZ-1B pa dobavitelj v primeru enotnega računa za posamezno prevzemno-predajno mesto ne prevzema več obveznosti plačevanja omrežnine namesto ali poleg uporabnika sistema. Zato se v aktu določbe glede priznavanja prevrednotovalnih poslovnih odhodkov iz naslova terjatev iz oskrbe z električno energijo spremenijo tako, da se med upravičenimi stroški elektrooperaterjev priznavajo izključno prevrednotovalni poslovni odhodki, ki se nanašajo na terjatve iz naslova omrežnine, ter da se v okviru odstopanj ti odhodki izračunavajo ločeno po osebah, ki zaračunavajo omrežnino.

V okviru javne obravnave so na to spremembo akta podali pripombe GIZ distribucije EE, SODO d.o.o. in EZS. GIZ distribucije EE se ne strinja, da se med prevrednotovalnimi poslovnimi odhodki v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine upošteva samo omrežnina, prav tako pa se ne strinja s spremembo, da se ti odhodki izračunajo ločeno po osebah glede na višino zaračunane omrežnine. SODO d.o.o. predlaga določitev dokumentacije in postopkov, na podlagi katerih se lahko oblikujejo ti odhodki. Pripombe EZS se prav tako nanašajo na dokumentacijo, na podlagi katere se bodo oblikovali ti odhodki, in zahtevajo enakopraven položaj za distribucijska podjetja in dobavitelje glede dokazovanja teh odhodkov.

Agencija je pojasnila, da se prevrednotovalni poslovni odhodki v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine oblikujejo na podlagi okvira računovodskega poročanja. Okvir računovodskega poročanja tudi določa, kaj so verodostojne knjigovodske listine, torej ustrezno dokumentacijo, na podlagi katere se izkazujejo tovrstni odhodki. Učinkovite postopke izterjave terjatev in računovodsko politiko oslabitve terjatev opredeli družba v svojih internih pravilnikih. Z metodologijo za določitev regulativnega okvira se predpiše zgornja meja teh stroškov, ki se upoštevajo med upravičenimi stroški. Nadalje je agencija pojasnila, da je 9. točka drugega odstavka 94. člena, ki določa, da distribucijski operater pridobi vso dokumentacijo o teh odhodkih od dobaviteljev, potrebna ravno zaradi enake obravnave dobaviteljev in distribucijskih podjetij glede dokazovanja teh odhodkov. Distribucijska podjetja so že na podlagi EZ-1 in 13. člena akta dolžna predlagati vso dokumentacijo za preveritev upravičenih stroškov, zato je treba v navedeni določbi dodati zavezo v zvezi z dokumentacijo samo za dobavitelje.

Zaradi večje določnosti nove 9. točke drugega odstavka 94. člena pa se besedilo »neizterjanega dela omrežnine« nadomesti z besedilom »oblikovanih prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine«.

V predlogu aktu se zaradi epidemije COVID-19 in posledično pričakovanih likvidnostnih težav gospodarstva in prebivalstva za čas epidemije in tudi po njej zamejitev prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine v letih 2020 in 2021 poveča z 0,2 % na 0,4 % zaračunane omrežnine. Prav tako se omogoči prenos neizkoriščene zamejitve teh stroškov leta 2020 v leto 2021.

K navedeni spremembi je podala pripombo EZS, ki predlaga brisanje zgornje meje, če dobavitelji ne bodo v enakem položaju kot distribucijska podjetja glede dokazovanja teh odhodkov in zvišanje zamejitve na 2 % v letih 2020 in 2021 zaradi epidemije.

Predlog akta se spremeni tako, da se zamejitev 0,4 % za leti 2020 in 2021 poveča na 0,5 %.

2. Drugi prihodki iz naslova državnih pomoči

Na podlagi sprejete zakonodaje za omilitev posledic epidemije COVID-19 so družbe upravičene do državnih pomoči. Zato je Slovenski inštitut za revizijo sprejel pojasnilo, da morajo organizacije, ki bodo na podlagi Zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP) ali katerega drugega zakona ali predpisa pridobile kakršnokoli državno podporo od države ali lokalne skupnosti neposredno iz proračuna, prek organov države ali lokalne skupnosti oziroma prek drugih uporabnikov proračunskih sredstev za zajezitev ali odpravo posledic epidemije COVID-19, tako prejeta državno podporo izkazovati med drugimi poslovnimi prihodki.

Z namenom odprave nejasnosti se v 89. členu akta dodaja določba, da sodijo državne pomoči na podlagi zakonodaje med druge prihodke in so tako namenjene pokrivanju upravičenih stroškov za dejavnost prenosnega in distribucijskega operaterja.

V javni obravnavi je k navedeni spremembi podal pripombo GIZ distribucije EE, ki meni, da če se bodo te državne pomoči upoštevale kot vir za pokrivanje upravičenih stroškov distribucijskega operaterja, se bodo popolnoma izničili pozitivni učinki interventnih ukrepov.

Agencija navedenega ni upoštevala, saj je pobuda GIZ distribucije EE v popolnem nasprotju z ukrepi ZIUZEOP, ki ohranjajo delovna mesta in delovanje podjetij, izboljšujejo njihovo likvidnost in socialni položaj prebivalstva. Predlog GIZ distribucije EE gre izključno v smeri povečevanja dobičkonosnosti, saj bi tako stroške, za kritje katerih so distribucijska podjetja pridobila državno pomoč iz ZIUZEOP, pokrivali še odjemalci.

Dodatno pa GIZ distribucije EE predlaga, da se v okviru nenadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja dodatno upošteva stroški in odhodki, ki so posledica ukrepov za omilitev posledic epidemije COVID-19.

Agencija tega predloga ni sprejela, saj gre pri tem za stroške, na višino katerih lahko distribucijska podjetja vplivajo z gospodarnim in učinkovitim ravnanjem. Prav tako pa so se med epidemijo zaradi prilagojenega načina poslovanja znižali nekateri drugi stroški v okviru stroškov delovanja in vzdrževanja, npr. ni bilo službenih poti, ni povrnitev stroškov za prevoz na delo idr.

Agencija je o navedenih stališčih GIZ distribucijo EE že obvestila z dopisom št. 213-27/2020-05/444 z dne 14. 5. 2020, ki je priloga odgovorov na pripombe (Priloga 3).

3. Določitev donosnosti v letu 2020

S spremembo stopnje donosnosti dejavnosti prenosnega in distribucijskega operaterja v letu 2020 agencija sledi določbi 102.b člena ZIUZEOP. Ta člen namreč določa, da mora agencija spremeniti splošni akt, s katerim določa metodologijo za določitev upravičenih stroškov elektrooperaterjev iz EZ-1 tako, da za leto 2020 priznana stopnja donosnosti znaša največ 4,13 %. Nadalje je določeno, da se ta stopnja upošteva v postopku odstopanj od tekočega regulativnega obdobja.

V javni obravnavi sta na to spremembo podala pripombe GIZ distribucije EE in Institut Jožef Stefan - Center za energetska učinkovitost, ki se z nižano stopnjo donosnosti ne strinjata in zahtevata, da je stopnja donosa v letu 2020 5,26 % ali več. Institut Jožef Stefan - Center za energetska učinkovitost je svojo zahtevo utemeljil z zahtevami iz NEPN. GIZ distribucije EE pa navaja, da bo ta poseg v upravičene stroške bistveno poslabšal pogoje za izvajanje dejavnosti oskrbe z električno energijo, s tem pa vplival tudi na kakovost in zanesljivost oskrbe odjemalcev, tako gospodinjstev in industrijskih, kot tudi ostalih poslovnih odjemalcev ter odjemalcev v družbenih sistemih. Navaja še, da se bodo zaradi znižanja donosnosti zniževala investicijska vlaganja.

Pripombe GIZ - EE v zvezi s stopnjo donosnosti so po vsebini podobne, kot ob vloženem amandmaju Energetske zbornice Slovenije ob sprejemanju ZIUZEOP, zato se je agencija v odgovorih na pripombe sklicevala na svoj odgovor na amandma, ki je Priloga 2 (dopis št. 219-6/2020-02/134 z dne 27. 4. 2020) odgovorov na pripombe.

V tej obrazložitvi pa izpostavljam, da je agencija zaradi blažitve posledic na odjemalce sprejela ukrep začasnega znižanja omrežnine, in sicer za čas trajanja epidemije. Državni zbor je s ciljem, da se prepreči, da bi izpad prihodka elektrooperaterjev v prihodnosti pokrivali odjemalci, v ZIUZEOP določil, da mora agencija poseči v svoj splošni akt in za leto 2020 znižati stopnjo donosnost, ki je lahko največ 4,13 %. Agencija je tako dobila eksplicitno navodilo in določila donosnost na zgornji meji, kot je določil zakon. Kljub tej spremembi pa se pogoji za izvajanje dejavnosti distribucijskega operaterja ne bodo poslabšali, prav tako ne more biti znižana donosnost razlog za zniževanje investicij (naložb). Distribucijskemu operaterju bodo še vedno priznani vsi upravičeni stroški, prav tako agencija ni spreminjala vrednosti naložb iz naložbenega načrta distribucijskega operaterja, znižala se je samo stopnja donosnosti. Glede na to, da so v preteklosti distribucijska podjetja in distribucijski operater poslovali s stroški, ki niso priznani z regulacijo oz. poslujejo stroškovno neučinkovito, lahko s stroškovno učinkovitim poslovanjem dosežejo višjo stopnjo donosnosti, kot je 4,13 %. Stopnja donosa 4,13 % je določena tudi v koncesijski pogodbi za izvajanje gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in kot taka pričakovana s strani države kot lastnika. Nenazadnje pa je ukrep nižje stopnje donosa določen samo za leto 2020.

4. Stimulacija za brezplačno prevzeta sredstva

Pridobivanje brezplačno prevzetih sredstev vključno z denarnimi sredstvi za naložbe in raziskave in inovacije je pomembno za razvoj omrežja, hkrati pa razbremenjuje odjemalce. Pridobivanje brezplačno prevzetih sredstev namreč znižuje potrebo po zvišanju omrežnine. Aktivnosti za pridobivanje brezplačno prevzetih sredstev so še posebej potrebne v času izrednih razmer in za ponovno oživitev gospodarstva po izrednih razmerah.

Agencija je v 76. členu akta z namenom spodbujanja elektrooperaterjev k aktivnejši vlogi na tem področju povišala stimulacijo za brezplačno prevzeta sredstva z 0,5 % na 2 %.

V javni obravnavi je GIZ distribucije EE predlagal povečanje te stimulacije na 5 % z obrazložitvijo, da je ta stimulacija še vedno nestimulativna in da ne dosega niti stroškov, ki jih imajo podjetja s prijavo na projekte EU.

Agencija predloga ni sprejela, saj je pri tem treba upoštevati sorazmernost takšnega ukrepa. Stimulacije namreč na eni strani spodbujajo operaterje k aktivnostim, ki prinašajo koristi za sistem in odjemalce, po drugi strani pa znižujejo pozitivni učinek teh aktivnosti. Hkrati pa je agencija v RO 2019–2021 dodatno priznala stroške raziskav in inovacij (tudi projektov EU), ki vključujejo tudi stroške zasnove in prijave projektov. Zato je pripomba neutemeljena, sprememba pa prinaša za podjetja dodatno korist.

V Mariboru, 29. maja 2020